

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt over de wijze waarop het regionale politiekorps Haaglanden op 14 mei 2005 heeft gehandeld. Verzoeker klaagt erover dat:

1. het regionale politiekorps Haaglanden die dag ten onrechte een diensthond tegen hem heeft ingezet en dat deze hond hem vervolgens heeft gebeten;
2. het regionale politiekorps Haaglanden hem tijdens zijn insluiting medische zorg heeft onthouden.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker bevond zich op 14 mei 2005 in uitgaansgelegenheid Het Paard van Troje te Den Haag. Toen Het Paard ging sluiten, werden alle aanwezigen door de portiers naar buiten gestuurd, waardoor veel mensen tegelijk op de straat ervoor kwamen te staan. De aldaar aanwezige politieambtenaren probeerden de mensenmassa richting Grote Marktstraat te dirigeren.
2. Verzoeker - die zich inmiddels ook buiten Het Paard bevond en van de politieambtenaren begreep dat iedereen daar wegmoest - pakte daarop zijn fiets die bij de tramhalte in het midden van de straat stond en begaf zich daarmee tussen de menigte richting Grote Marktstraat.
3. Op een gegeven moment werd hij door een politiehond in zijn been gebeten waardoor hij met zijn fiets ter val kwam. Verzoeker werd vervolgens aangehouden, geboeid en naar het politiebureau overgebracht.
4. Vanwege de verwondingen aan zijn been werd verzoeker op het politiebureau door een arts bezocht. Deze besliste dat verzoeker voor behandeling moest worden overgebracht naar het ziekenhuis. Na zijn behandeling in het ziekenhuis werd verzoeker weer naar het politiebureau vervoerd.
5. Verzoeker diende op 14 juni 2006 een klacht in tegen de handelwijze van de betrokken politieambtenaren.
6. Blijkens de brief van 14 februari 2007 van de fungerend hoofdofficier van justitie te Den Haag aan de Klachtencommissie, is de strafzaak tegen verzoeker geseponeerd met als grond 'door feit of gevolgen getroffen'. Gezien de ernst van het letsel, de geringe ernst van het feit en het blanco strafblad van verzoeker werd vervolging van verzoeker niet opportuun geacht.

7. De klachtencommissie achtte het gezien het tijdsverloop tussen de opstelling van het proces-verbaal (14 mei 2005) en het afleggen van de verklaring in verband met de klachtbehandeling (7 november 2006) begrijpelijk dat de stukken inhoudelijk niet geheel met elkaar overeenkwamen. De commissie achtte de verklaring van verzoeker dat hij tijdens het passeren zonder aanleiding door de surveillancehond werd gebeten niet aannemelijk. Het staat voor de commissie in ieder geval vast dat verzoeker Y. op korte afstand heeft benaderd en daarmee al dan niet bewust het risico van een onderlinge confrontatie heeft genomen. De commissie achtte het aannemelijk dat Y. reden had te veronderstellen dat verzoeker hem hinderde tijdens de uitvoering van zijn taak. Verder overwoog de commissie dat de situatie ter plaatse hectisch was en dat direct ingrijpen noodzakelijk was. Gelet hierop kon de commissie begrijpen dat de keuze was gevallen op de inzet van de surveillancehond die Y. voorhanden had en - gezien de situatie ter plaatse - was de commissie van oordeel dat het aangewende geweld voldeed aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Gelet hierop luidde het advies van de commissie van 14 maart 2007 aan de korpsbeheerder de klacht niet gegrond te verklaren. Ook ten aanzien van het onthouden van medische zorg aan verzoeker adviseerde de commissie de klacht niet gegrond te verklaren.

8. Bij brief van 20 maart 2007 oordeelde de korpsbeheerder de klachten van verzoeker niet gegrond. Voor de motivering van zijn oordeel verwees hij naar het advies van de klachtencommissie.

9. Verzoeker wendde zich vervolgens op 29 januari 2008 tot de Nationale ombudsman.

I. Ten aanzien van de inzet van de diensthond en het bijten door de diensthond

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat het regionale politiekorps Haaglanden op 14 mei 2005 ten onrechte een diensthond tegen hem heeft ingezet en dat deze hond hem vervolgens heeft gebeten.

2. Over de toedracht van het incident heeft verzoeker ten overstaan van de substituut-ombudsman en een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman het volgende naar voren gebracht:

“Het Paard ging op een gegeven moment sluiten. Binnen een kwartier stond iedereen buiten op straat. Toen ik buiten kwam, stonden links van het Paard al aardig wat agenten. Er was toen nog een tramhalte in het midden van de straat en bij die tramhalte stond mijn fiets. Ik ben toen naar mijn fiets gelopen. Het was mij wel duidelijk dat wij allemaal naar rechts moesten van de politie. Dat was dus richting station. Ik ben toen gaan fietsen. Omdat er veel mensen op straat waren, moest ik daar met mijn fiets wel rekening mee houden. Op dat moment werd er een charge gehouden. Het merendeel van de agenten

bevond zich achter mij. Er waren rennende mensen. Ik fietste er zo goed mogelijk doorheen. Ik zag aan de rechterkant een politieman met een hond. Ik reed met mijn fiets langs hem en voelde een stekende pijn. Zijn hond had mij gebeten. Het duurde erg lang. Ik werd geboeid, aangehouden en een tijdje op straat vastgehouden. Ik heb niets van Y. gehoord. Ik ben geen moment gestopt. Ik ben steeds blijven fietsen.

In mijn strafdossier is ook geen sprake van een (ernstige) dreiging. Pas bij de klachtbehandeling bij de politie kwam dit naar voren.

Ik heb niets geroepen voordat die hond in mijn been beet.

Ik heb de weg niet geblokkeerd. Maar als ik het al gedaan zou hebben, wat ik dus niet heb, dan nòg had de politie het op een andere manier kunnen aanpakken. Er stond ook nog een andere agent achter Y. Die had mij ook naar de grond kunnen werken of iets dergelijks.

Ik wil u verzoeken bij de beoordeling van mijn klacht met name te letten op de verschillen in het strafdossier en het klachtdossier. Het betreffen zeer grote verschillen."

3. Politieambtenaar Y. verklaarde op 19 september 2008 ten overstaan van de substituut-ombudsman en een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Wij waren al redelijk in de buurt toen de meldkamer ons doorgaf dat er een vechtpartij bij het Paard gaande was. De reden van die vechtpartij weet ik niet. Wij hebben de sluiting van het Paard ook niet meegemaakt. Toen wij aankwamen zagen wij dat collega's contact hadden met groepjes vechtende mensen. Daar tussendoor lopen uiteraard ook mensen die helemaal geen kwaad in de zin hebben, waaronder wellicht ook mevrouw Z. en verzoeker.

Wat er aan de ongeregeldheden vooraf is gegaan, is voor ons niet relevant. Wij treffen een situatie aan waarbij collega's worden belaagd door groepen mensen. Het ging om verschillende collega's. Er waren meer burgers dan politiemensen. Hondengeleiders moeten niet te dicht bij elkaar in de buurt staan. Als je te dicht bij een politiehond komt, bijt de hond ook wel eens zelfstandig.

Ik zag ongeveer 6 à 7 collega's ter hoogte van de Kijkshop staan. Zij werden belaagd. Ik zag schuin uit mijn ogen iemand fietsen. Ik wilde rechtdoor lopen. De fietser, verzoeker, ging echter pal voor mij staan. Hij kon gewoon doorfietsen, maar stond stil. Ik kon daardoor niet naar mijn collega's bij de Kijkshop. Ik had verbaal contact met verzoeker. Ik heb hem een aantal malen gevorderd weg te gaan. In eerste instantie ging hij weg, maar 20 meter verderop ging hij weer voor mij staan. Ik heb hem toen weer gevorderd zich te verwijderen. Dit deed hij niet. Ik heb hem gewaarschuwd dat er anders geweld tegen hem zou worden gebruikt. Ik had de hond bij me, dus het lijkt me dat hij dan wel had moeten weten dat ik

anders de hond tegen hem zou inzetten. Vervolgens is verzoeker door mijn hond gebeten. Hij deed dit op mijn commando. Ik heb de hond toen losgemaakt en ben toen doorgelopen en mijn collega's hebben verzoeker afgeboeid. Ik kan dat op zo'n moment niet doen omdat ik de hond bij me heb. Ik had op dat moment geen wapenstok bij me. Er waren 8, 9 à 10 collega's in nood. Het was een noodsituatie.

Toen mijn hond beet, viel verzoeker van zijn fiets. Het is onmogelijk dat zomaar een collega heeft geholpen om de hond los te maken. Het was niet moeilijker dan anders om de hond los te krijgen.

Ik heb aangegeven dat verzoeker 'rot op met je kuthond', of woorden van gelijke strekking heeft geroepen. Ik heb verbaal contact met verzoeker gehad. Dat was nog voordat hij door mijn hond werd gebeten. Ik wilde mijn collega's ontzetten. U vraagt mij of ik niet om verzoeker heen kon lopen. Ik wilde gewoon de kortste weg naar mijn collega's. Op een gegeven moment houdt het ook gewoon op. In het aanhoudingsproces-verbaal staat dat een groep collega's in moeilijkheden was. Dat is dus wel degelijk direct genoteerd.

Bij de aanhouding is de reden van wetenschap vermeld. Vervolgens werd er een klacht ingediend. Wij worden dan gehoord en op dat moment hebben wij een uitgebreidere verklaring afgelegd. Het staat dan minder uitgebreid in het proces-verbaal van aanhouding, maar dat komt omdat het voor de aanhouding niet zo relevant is."

4. Politieambtenaar X. verklaarde op 19 september 2008 ten overstaan van de substituut-ombudsman en een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Wij, mijn collega Y. en ik, zijn als politiehondengeleiders naar het Paard van Troje gestuurd. Op het moment dat wij daar aankwamen, waren er al mensen met de politie aan het vechten. Ieder van ons richtte zich op een ander deel van de menigte. Je moet niet te dicht bij elkaar in de buurt gaan staan, want dan kun je door elkaars hond worden gebeten. Je staat dan je collega's bij die daaraan behoefte hebben. Het was op dat moment een chaotische situatie. De mensen moesten richting de Grote Marktstraat lopen. Mijn hond heeft op een gegeven moment iemand gebeten. Diegene heeft zich echter losgetrokken en is weggerend. Hij heeft later ook een klacht ingediend.

Mijn collega en ik waren van de ondersteunende dienst. Het was de bedoeling dat wij onze in het nauw gedreven collega's gingen ontzetten. Er waren op dat moment ook echt collega's in gevaar.

Ik weet uit ervaring dat als ergens groepen mensen zijn, er dan ook een discussie met de politie kan ontstaan. Toen wij aankwamen was de boel al geëscaleerd. Dit houdt in dat er op dat moment al collega's met de korte wapenstok aan het slaan waren. Dan is er dus ook al een situatie die met geweld moet worden beteugeld. Het betrof ook een grote groep.

Ik had op dat moment geen wapenstok bij me. Ik had alleen de hond. Het mag overigens wel, een wapenstok dragen als je een hond bij je hebt. Ik vind dat zelf niet handig. Er is over het verloop nauwkeurig gerapporteerd. Ik heb gezien dat verzoeker stil stond en kennelijk met mijn collega Y. in gesprek was. Ik kan mij het bijtincident niet herinneren. Ik kan mij ook niet herinneren dat verzoeker op de grond lag. De reden dat ik mij dit niet kan herinneren, is dat ik regelmatig iemand gebeten heb zien worden. Ik ben bang dat ik anders incidenten door elkaar ga halen.

In de tijd dat ik hondengeleider was, was het zo dat de hond en zijn geleider gecertificeerd moesten zijn. Ook moest de hond onder toezicht van de hondengeleider staan. Wat betreft de inzet van de hond geldt dat dit een middel is waarbij het vereiste van proportionaliteit en subsidiariteit in de gaten moet worden gehouden. Inderdaad gebruik je eerst de wapenstok, maar er werd in dit geval zoals gezegd al met een wapenstok geslagen. Dan gaan wij in zo'n geval niet eerst ook nog een wapenstok ter hand nemen. Op zo'n moment halen wij gelijk de honden uit de auto. Als de wapenstok niet afdoende is, kan bijvoorbeeld de hond worden ingezet. Dat is in dit geval ook gebeurd.

Het is mogelijk dat een hond je zonder commando bijt als je te dicht in zijn buurt komt. Dat is dan wel gekoppeld aan de sfeer van ongeregelheden. Dit is overigens per hond verschillend. De hond bijt overigens sowieso op commando.

De hond kan ook als drijfmiddel gebruikt worden. Als het goed is gaat iedereen dan rennen. Als er dan echter één persoon blijft staan, wordt diegene gebeten. Ik wil hiermee zeggen dat er dus niet persé geweld of agressie jegens de hond hoeft te worden gebruikt.

Ik heb gezien dat verzoeker stilstond en verbaal contact met mijn collega had."

5. Getuige Z. verklaarde op 19 september 2008 ten overstaan van de substituut-ombudsman en een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman verklaarde het volgende:

"Ik kende verzoeker op 14 mei 2005 helemaal niet. Wij zaten na het gebeurde op hetzelfde muziekforum op internet. Ik was totaal in shock van hetgeen ik had gezien en vertelde daar op het forum over. (No: verzoeker) zat ook op dat forum en toen hij mijn verhaal las, herkende hij zichzelf daarin en nam hij contact met mij op.

Ik zal u vertellen wat ik op 14 mei 2005 heb gezien. Ik kwam die nacht uit het Paard van Troje. Het Paard ging sluiten en de portiers waren erg streng. Er was binnen een feestje geweest. Iedereen moest tegelijk naar buiten. Je mocht binnen ook niet je vrienden opzoeken of gedag zeggen dus iedereen deed dat buiten op straat. Er was geen nare sfeer of zo. Iedereen was gewoon aan het afscheid nemen. Op een gegeven moment was er politie aanwezig. Er volgde een charge. Er was een hoop geschreeuw en er werd geslagen. Ook waren er politiehonden. Ik ben toen naar de zijkant van de straat gelopen.

Ik stond toen tegenover het Paard. Mensen werden richting het station gedreven. Het was voor mij totaal onverwachts. Er was in mijn beleving geen sprake van een gevecht of iets dergelijks. Ik was verbouwereerd en zocht mijn vrienden. Op dat moment zag ik een jongen richting station fietsen. Hij viel ineens van zijn fiets. Ik zag dat er een hond aan zijn been hing. Ik was helemaal ontgaan. De jongen lag op zijn buik. Voor mijn gevoel duurde het heel lang voor de hond losliet. De jongen bleef ook maar liggen. Vóór de charge heb ik geen ongeregelheden gezien. Ik vond het vreemd dat de politie niet bij de jongen ging kijken. Ik kan u verklaren dat ik de jongen, (...). dus, heb zien fietsen.

Ik dacht gezien te hebben dat hij met een stok was geslagen. Ik heb niet gehoord dat de politie tegen ons zei dat we weg moesten gaan.

Ik heb helemaal geen vechtpartij gezien. Pas toen de politie kwam, ontstond er een chaos. Ik ben ook naar een politieagent gegaan om te vragen waarom het uit de hand liep. Hij zei mij dat er door de politie driemaal was gevraagd weg te gaan, maar dat de mensen niet luisterden en bleven staan.

Ik wens te benadrukken dat ik verzoeker heb zien fietsen. Ik zag hem fietsen en ineens lag hij op de grond. Het gebeurde echt voor mijn neus."

6. De korpsbeheerder achtte bij brief van 2 mei 2008 de klacht op dit onderdeel niet gegrond. Hij verwees voor de motivering van zijn oordeel naar de reactie van de chefs van bureau Jan Hendrikstraat en Levende Have van 17 maart 2008 en 21 april 2008.

7. De chef van bureau Levende Have verklaarde in zijn brief van 21 april 2008 - verkort weergegeven - dat van een onnodig, onprofessioneel en onjuist optreden van de politie geen sprake was geweest. Er was in de nacht van 14 mei 2005 sprake geweest van een ernstige verstoring van de openbare orde. Er was op verschillende momenten door diverse politiemensen op grond van artikel 9 van de Algemene Politieverordening (zie Achtergrond onder 1.) en op grond van artikel 2 van de Politiewet (zie Achtergrond onder 4.) gevorderd dat men zich moest verwijderen en dat er anders geweld zou worden gebruikt. Naar zijn oordeel was verzoeker voldoende in de gelegenheid geweest zich te verwijderen. Het toegepaste geweld achtte hij dan ook rechtmatig, redelijk en gematigd en in overeenstemming met het delict. De bureauchef merkte nog op dat het aanwenden van een surveillancehond als een zwaar geweldsmiddel moet worden aangemerkt. Hij wees er op dat er in onderhavig geval sprake was van een ernstige verstoring van de openbare orde en een grove aantasting van de rechtsorde. De proportionaliteit- en subsidiariteitsbeginselen waren volgens hem op een juiste wijze toegepast.

8. De chef van bureau Jan Hendrikstraat verklaarde in zijn brief van 17 maart 2008 zich in het oordeel van de korpsbeheerder en het advies van de klachtencommissie te kunnen vinden.

Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond onder 2.). Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (zie Achtergrond onder 3.) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

Beoordeling

9. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond onder 2 en 3). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is (zie Achtergrond onder 4). Gelet op de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (zie Achtergrond onder 5.) valt het inzetten van een politiehond ook onder het gebruik van geweld. De inzet van een politiehond is een zwaar gewelddmiddel, waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt en is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een diensthoofd. De ambtsinstructie bevat evenwel geen nadere precisering onder welke voorwaarden de surveillancehond mag worden ingezet. Daarbij zijn wel - zoals bij ieder gebruik van geweld door de politie - de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing.

10. Onweersproken is gebleven dat de betrokken politieambtenaren op 14 mei 2005 optraden in het kader van samenscholing en onregelmatigheden op de openbare weg voor uitgaansgelegenheden Het Paard. Op grond van de hiervoor onder 1.7 genoemde APV werd de menigte gevorderd zich te verwijderen. In die zin waren de aldaar aanwezige politieambtenaren in de rechtmatige uitoefening van hun bediening werkzaam.

11. De Nationale ombudsman stelt vast dat de lezingen van verzoeker en de getuige enerzijds en de betrokken politieambtenaren anderzijds en de getuige enerzijds over de inzet en het bijten van de surveillancehond lijnrecht tegenover elkaar staan.

Verzoeker is heel stellig in zijn verklaring dat hij, op het moment dat hij bemerkte dat iedereen door de politie werd gesommeerd zich richting Grote Marktstraat te begeven, direct daarop zijn fiets heeft gepakt, dat hij zich op de fiets tussen de menigte in die richting heeft begeven en dat hij, op het moment dat hij een politieagent met een surveillancehond aan de lijn passeerde, plotseling door die hond in zijn been werd gebeten. Ter adstrucatie van zijn lezing heeft verzoeker een verklaring van getuige Z. overgelegd, welke getuige ook door de substituut-ombudsman is gehoord. Zij bevestigt de verklaring van verzoeker in

die zin dat zij zag dat op het moment dat verzoeker langs Y. fietste, hij door de politiehond in zijn been werd gebeten tengevolge waarvan hij ter val kwam. Zij was zeer stellig in haar verklaring dat verzoeker fietste op het moment dat hij door de hond in zijn been werd gebeten. De getuige was geen bekende van verzoeker.

Politieambtenaar Y. daarentegen heeft verklaard dat verzoeker tot tweemaal toe met zijn fiets dwars voor hem is komen staan waardoor hij de doorgang tot de collega's van Y. - die zich op dat moment in het nauw bevonden - blokkeerde. Y. verklaarde - na verzoeker tot tweemaal toe tevergeefs te hebben bevolen zich te verwijderen - zijn hond daarop een commando tot bijten te hebben gegeven. Zijn collega X. heeft tegenover de substituut-ombudsman verklaard te hebben waargenomen dat verzoeker stilstond en verbaal contact met Y. had. Over het bijtincident kon hij niets verklaren.

12. Ter discussie staat derhalve of verzoeker op het moment dat hij door de diensthond werd gebeten langsfietste of opzettelijk met zijn fiets de doorgang van Y. blokkeerde.

Naar het oordeel van de Nationale ombudsman is niet gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan aan de ene lezing meer betekenis moet worden toegekend dan aan de andere. Voor de beoordeling van de behoorlijkheid van de gedraging is het echter niet nodig hierover zekerheid te hebben, gelet op het navolgende.

13. Zelfs indien de Nationale ombudsman de lezing van politieambtenaar Y. volgt, inhoudende dat verzoeker met zijn fiets opzettelijk de doorgang van Y. blokkeerde op het moment dat er collega's van Y. in het nauw verkeerden, is de Nationale ombudsman van oordeel dat onder die omstandigheden niet tot het laten bijten door de diensthond had mogen worden overgegaan. Immers, het laten bijten door een surveillancehond is een zwaar geweldsmiddel dat ernstig letsel tot gevolg kan hebben, en in dit geval - gelet onder meer op de sepotmededeling van de officier van justitie - ook daadwerkelijk ernstig letsel tot gevolg heeft gehad. Van dit middel dient daarom behoedzaam gebruik te worden gemaakt en alleen indien het door de politieambtenaar beoogde doel alleen door dit geweldsmiddel kan worden bereikt en ook alleen indien het belang van het doel het gebruik van dit geweldsmiddel rechtvaardigt. De Nationale ombudsman acht, indien hij uitgaat van de lezing van Y., niet aannemelijk dat de vrije doorgang van Y. naar zijn collega's alleen door de inzet van zijn hond kon worden bereikt. Y. had immers om verzoeker heen kunnen lopen of hem een duw kunnen geven teneinde hem naar de grond te brengen, waarna hij zich naar zijn collega's had kunnen spoeden.

Indien de Nationale ombudsman uitgaat van de lezing van verzoeker en de getuige, was er in het geheel geen aanleiding om de diensthond een bijtopdracht te geven.

De Nationale ombudsman is derhalve van oordeel dat er in dit geval geen sprake was van een situatie waarin een zo zwaar middel aanvaardbaar te achten was. Alles overziend is de Nationale ombudsman dan ook van oordeel dat de inzet van de diensthond in strijd met het

recht op onaantastbaarheid van het lichaam heeft plaatsgevonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

II. Ten aanzien van de medische verzorging

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er voorts over dat de politie hem op het politiebureau medische zorg heeft onthouden.

2. In de interne klachtprocedure bracht verzoeker hierover het volgende naar voren.

Verzoeker verklaarde door de hondenbeet in zijn linker onderbeen veel pijn te hebben ondervonden. Gewond werd hij met handboeien om overgebracht naar het politiebureau. Daar heeft hij ongeveer twee uur in een cel moeten verblijven en gedurende deze tijd werd hem de noodzakelijke medische hulp onthouden. Hij werd vervolgens naar het ziekenhuis overgebracht, alwaar hij onder doktersbehandeling werd gesteld. De wond kon niet worden gehecht en hij heeft drie weken op krukken moeten lopen. In totaal heeft het twee maanden geduurd voordat hij helemaal hersteld was. De littekens zijn echter nog steeds goed zichtbaar. De raadsman van verzoeker stelde dat zijn cliënt, gezien de aard van het letsel, meteen naar het ziekenhuis had moeten worden gebracht. De verwonding was immers goed zichtbaar, er waren bloedvlekken en de broek was kapot. Het was volgens hem duidelijk dat het meer dan een eenvoudige verwonding was.

3. Betrokken politieambtenaar P. verklaarde op 5 januari 2007 in het kader van de interne klachtprocedure onder meer uit de stukken op te maken dat verzoeker op 14 mei 2005 om 05.35 uur voor hem was geleid in zijn hoedanigheid als hulpofficier van justitie en dat verzoeker om 06.26 uur bezoek van een arts had gehad. Dit was nadat hij was afgelost. Kennelijk had hij de doktersdienst gebeld of laten bellen. Het tijdsverloop tussen de voorgeleiding en het doktersbezoek was normaal, aldus P. Over het algemeen duurt het een uur voordat de arts, na het verzoek daartoe, aan het bureau is.

4. Betrokken politieambtenaar Pu. verklaarde op 14 februari 2007 in het kader van de interne klachtprocedure onder meer dat hij op 14 mei 2005 werkzaam was in de hoedanigheid van wachtcommandant. Bij aanvang van zijn dienst bleek dat verzoeker was ingesloten, waarbij als bijzonderheid kan worden vermeld dat verzoeker was gebeten door een politiehond. Pu verklaarde als wachtcommandant verantwoordelijk te zijn voor de dagelijkse gang van zaken aan het politiebureau en daar valt de zorg voor de aangehouden verdachte ook onder. Pu. verklaarde vanuit die verantwoordelijkheid een verdachte nooit en te nimmer medische zorg te onthouden. Hem stond bij dat verzoeker onder politiebegeleiding op de eerste hulpafdeling van het ziekenhuis was verbonden. Na zijn behandeling was hij weer teruggebracht naar het bureau en daar was hij vervolgens

gehoord door de collega's van de recherche. Het klopte volgens hem niet dat verzoeker langdurig geneeskundige hulp zou zijn onthouden.

5. Bureauchef Po. stelde dat verzoeker om 05.29 uur was aangehouden. Vervolgens was hij naar het politiebureau overgebracht waar hij 05.31 uur was aangekomen. Vervolgens was hij om 05.35 uur voorgeleid bij de hulpofficier van justitie. Om 06.25 was verzoeker bezocht door een arts. Deze besliste dat verzoeker voor behandeling moest worden overgebracht naar het ziekenhuis. Nadat hij was behandeld, was hij weer overgebracht naar het politiebureau. In zijn zienswijze gaf hij aan dat het letsel van verzoeker kennelijk niet dermate ernstig was dat ter plaatse of in het bureau van politie een directe behandeling door ambulancepersoneel noodzakelijk was. Omdat er wel letsel was ontstaan, was bij zijn aankomst in het politiebureau terstond de medische dienst daarvan kennisgegeven met het verzoek verzoeker te bezoeken. Binnen een uur na verzoekers aankomst bij het bureau was hij door een arts bezocht. Deze termijn achtte de bureauchef gebruikelijk als er om een arts wordt verzocht. Gedurende deze tijd was verzoeker volledig onder controle geweest. Als zich complicaties hadden voorgedaan, was alsnog de Centrale Post Ambulancevervoer gewaarschuwd om hem over te brengen naar het ziekenhuis. Po. wees er op dat artsen het vervoer van verzoeker met een politievoertuig of zijn verblijf binnen het politiebureau in ieder geval niet hadden ontraden of verboden. De bureauchef achtte de stelling dat aan verzoeker gedurende voor tenminste 2 uren geneeskundige hulp zou zijn onthouden en dat hij daardoor een grote schadepost zou hebben niet gegrond.

6. In het meldingsformulier geweldaanwending staat bij gevolgen van de geweldsaanwending voor de burger gering letsel ingevuld.

7. Blijkens het overzicht van de logging is verzoeker om 05.31 uur op het politiebureau gearriveerd en is hij om 06.25 uur door een arts bezocht.

8. De commissie overwoog in haar advies van 14 maart 2007 dat de aard van het door verzoeker opgelopen letsel voor de politiefunctionarissen kennelijk geen aanleiding was geweest om hem meteen over te laten brengen naar het ziekenhuis. De commissie was van mening dat door deze handswijze niet vast staat dat hem de nodige verzorging is onthouden. De commissie achtte het in de logging vermelde tijdsverloop redelijk en adviseerde de korpsbeheerder de klacht niet gegrond te verklaren.

9. De korpsbeheerder liet weten de klacht op dit onderdeel niet gegrond te achten. Hij verwees voor de motivering van dit oordeel naar het advies van de klachtencommissie.

Beoordeling

10. Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat bestuursorganen aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die

afhankelijke positie, op die bestuursorganen zijn aangewezen. Dit vereiste brengt mee dat de politie omstandigheden moet creëren waarin de gezondheid van een gewonde persoon die wordt aangehouden, op het vlak van medische zorg zo veel mogelijk is gewaarborgd.

11. Dit vereiste is onder meer uitgewerkt in artikel 32 lid 1 van de Ambtsinstructie voor de Politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (zie Achtergrond, onder 5.) waarin is bepaald dat in het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen de ambtenaar met de arts overlegt.

12. Met de korpsbeheerder stelt de Nationale ombudsman vast dat er voor de politieambtenaren kennelijk geen aanleiding bestond verzoeker direct naar het ziekenhuis over te brengen. Uit het overzicht van logging en de verklaringen van betrokken ambtenaren P. en Pu. maakt de Nationale ombudsman evenwel op dat verzoeker na aankomst op het politiebureau om 05.31 uur vrijwel direct aan de hulpofficier van justitie is voorgeleid, te weten om 05.35, welke hulpofficier van justitie vervolgens een arts heeft laten komen. Gebleken is dat verzoeker 54 minuten na aankomst op het politiebureau door een arts is bezocht. Verzoeker is vervolgens ter behandeling van zijn verwondingen naar het ziekenhuis overgebracht. De Nationale ombudsman acht de termijn waarbinnen verzoeker door een arts is bezocht redelijk en is daarmee van oordeel dat niet gezegd kan worden dat hiermee in strijd met het vereiste van bijzondere zorg is gehandeld.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Slotbeschouwing

Verzoeker is na een avond uit door een surveillancehond van de politie in zijn been gebeten. Verzoeker heeft hierdoor letsel opgelopen waardoor hij geruime tijd niet normaal heeft kunnen lopen en heeft aan de bijtwond (blijvend) een litteken overgehouden. Hoewel de lezingen over het voorval uiteenlopen, staat voor de Nationale ombudsman vast dat zich geen situatie heeft voorgedaan die het toepassen van een zo zwaar geweldsmiddel als het laten bijten door een politiehond rechtvaardigde.

De Nationale ombudsman constateert dat de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar geen nadere precisering bevat wanneer of onder welke voorwaarden de surveillancehond mag worden ingezet. Voor de toetsing van (de noodzaak van) de inzet van dit geweldsmiddel moet daardoor worden teruggevallen op de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. De Nationale ombudsman is van oordeel dat - gelet op het feit dat het geven van een bijtopdracht aan een diensthond moet worden aangemerkt als een zwaar geweldsmiddel en mede gelet op de mogelijk ernstige gevolgen die dit voor een burger kan hebben - het ontbreken van verdere regelgeving hierover de burger onvoldoende waarborgen biedt. Dit heeft Nationale ombudsman ertoe gebracht de Minister van Binnenlandse Zaken in overweging te geven in

nadere regelgeving vast te leggen wanneer en onder welke voorwaarden tot de inzet van een diensthond mag worden overgegaan.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden te Den Haag, is

gegrond ten aanzien van:

- de inzet van en het laten bijten door de politiehond, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam;

niet gegrond ten aanzien van:

- het onthouden van medische zorg.

Onderzoek

Op 26 januari 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer H. te 's-Gravenhage, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden te Den Haag. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden (de burgemeester van Den Haag), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de vier betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden op de klacht te reageren. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Den Haag over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Hierop werden zowel de betrokken ambtenaren X. en Y. als verzoeker en getuige Z. op het Bureau Nationale ombudsman in elkaars aanwezigheid gehoord door de substituut-ombudsman, de heer mr. F.J.W.M. van Dooren.

Tijdens het onderzoek kregen betrokkenen de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Verzoeker en getuige gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van 26 januari 2008 gericht aan de Nationale ombudsman, met bijlagen;

Het interne klachtdossier van het regionale politiekorps Haaglanden met betrekking tot verzoekers klacht;

Standpunt van de korpsbeheerder van 2 mei 2008 gericht aan de Nationale ombudsman, met bijlagen;

Reactie van verzoeker van 17 september 2008;

Verslagen van de bijeenkomst bij het Bureau Nationale ombudsman van d.d. 19 september 2008;

Reactie van politieambtenaar Y. op het verslag van de bijeenkomst, bij het Bureau Nationale ombudsman binnengekomen op 25 november 2008.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Algemene Plaatselijke Verordening voor 's-Gravenhage

Artikel 9 Samenschooling

"1. Het is verboden op de weg deel te nemen aan een samenschooling, onnodig op te dringen of door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden.

2. Ieder, die op de weg aanwezig is bij enig voorval, waardoor er wanordelijkheden ontstaan of bij een tot toeloop van publiek aanleiding gevende gebeurtenis, dan wel zich bevindt in of aanwezig is bij een samenschooling, is verplicht op een daartoe strekkend individueel of algemeen bevel van een ambtenaar van politie zijn weg te vervolgen of zich in een bepaalde richting te verwijderen."

2. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

3. Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, van zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

4. Politiewet 1993

Artikel 2

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

5. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 15

"1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

2. Het inzetten van een AOE-hond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij het, na toestemming van het bevoegd gezag, optreden van een AOE of een bijstandseenheid als bedoeld in artikel 60 van de Politiewet 1993.

3. De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 49, eerste lid, van de Politiewet 1993 vastgesteld certificaat."

Artikel 32

"De ambtenaar overlegt met de arts in het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft, dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen. De ambtenaar overlegt eveneens indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt."